

PETR KOPAL

AUTOBIOGRAFIE.

V PRAZE 1919.

**CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ
V. KOTRBA.**

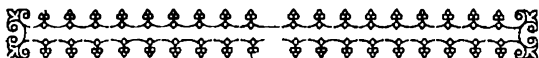
PETR KOPAL.

PETR KOPAL

AUTOBIOGRAFIE.

V PRAZE 1919.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLA-
DATELSTVÍ V. KOTRBA.

AUTOBIOGRAFIE.

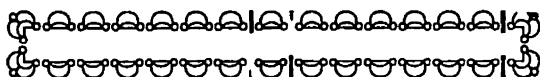
V prvních letech tohoto desetiletí denně jsem se stýkal s chefredaktorem „Čecha“ Petrem Kopařem. Ani nevím, jakým způsobem získal jsem si jeho důvěry, že svěřil mi své zápisky. Některé z nich mají kulturní význam, většinou však jsou to věci rázu čistě soukromého, pro veřejnost bezoenné. Nařehl jsem na milého starého přítele — (znali jsme se již přes čtvrt století: před 28 lety otiskl jsem svůj první feuilleton v „Čechu“) — aby sdělil se mnou některá životopisná data, že jich použiji při příležitosti osmdesátých jeho narozenin. Kopal odmítl. Později, k stálému mému dožadování, slíbil mi, že napíše si sám svůj životopis a vylíčí v něm život katolického žurnalisty. Slibu svému dostál, ale musil jsem ho vymáhati takřka denně. Po kouskách mi dával svůj rukopis, tak že v mnohém se opakoval, nebo za-

se celé časové periody pominul. Musel jsem vyčkávat dobré jeho nálady, aby scházející data doplnil. Epilog napsal krátce před smrtí. Uložil mi, že nesmím životopis uveřejnit, „dokud nebude hnití“. Odpočívá v pokoji ctihodný kmet a tělesná schránka jeho již jistě setlela. Plním tedy poslední vůli Petra Kopala, svěruje veřejnosti jeho životopis.

Praha, 22. září 1918.

JUC. Cyr. Mourek.

DĚTSTVÍ.

Narodil jsem se dne 2. července 1834 z rodičů ne sice chudých, ale nemajetných v Držkově, v okrese železnobrodském, bývalého panství Vávarovského v č. p. 76. Otec po sedmileté vojančině, tehdy 14leté, v Praze u dělostřelectva, vyplativ se 600 zl. kon. mince z vojny a za skrovný zbytek svého podílu ze statku v Zásadě a za věno matky ze statku „u Batků“ v Držkově, kteréž, jak se z dětských let pamatuji, ani celé nebylo vyplaceno, zakoupil si chaloupku o o dvou korečkách polí za 2000 zl. šajnů (= 800 zl. k. m.), živil se pekařstvím a najímáním několika kousků tamních polí. Farářem v Držkově byl tehdy babiččin bratr Jáchym Šourek, na němž doba Josefinská zůstavila některé stopy. Byl to řádný kněz co do zacházení s lidem robotujícím ještě, křikloun sice, ale dobrého srdce. Kromě pekařství — tehdy jen chlebového, protože

housky se vůbec nepekly pro nedostatek odbytu — živil se otec ještě krupařstvím a kupováním příze po domech; stuku — 4 přaden — po stříbrném dvacetníku. Pro obilí musilo se jezdit do Jičína 4 míle vzdáleného na pondělní trhy. Tehdy přádalo se i ve statcích, z jakého pocházela matka, na nějž uvaleno bylo roboty ročně 120 dnů, tedy 10 dní měsíčně, v létě více, v zimě méně. Ze statku toho pro veliký útisk robotou utíkávali hospodáři. Šťastný byl rolník, jenž měl hojnost dětí do práce. Aby bylo pár krejcarů na sůl a na mýdlo, přádalo se i v matčině statku ráno při loučce. Spřáděním běželo se k pekaři, za něj stržilo se 15 krejcarů šajmů (6 kon. měny). To byly jediné peníze, jež přicházely do statku. Dědeček z matčiny strany, Josef Knop, aby četnou rodinu uživil, vyživoval se formantstvím do Jablonce n. N. a do Liberce. Jen takto mohl dáti nejstaršího syna na studie, z něhož stal se vážený lékař v pruském Slezsku a později též krajský fysik.

Dědečka a jeho koně Fuxa znal celý kraj. Dědeček časem v některé hospodě se zapovídal a nechal Fuxa venku státi. Když Fuxa mrzelo dlouhé čekání, sebral se a jel domů sám do teplé maštale. Dorazil-li někde na spuštěné mýto, pustili ho. „To je starého Knopa Fuxa“, — říkal mýtný a asi za hodinu přiválal Fuxův pán a zaplatil. Doma chodil neuvázaný, časem si došel přes

sín do světnice pro kus chleba a šel pak po svých.

Tehdy mnoho lidí z hor vycházelo do světa, — kastláři, — s galantním zbožím na zádech, a také se sklem jezdili až do Italie, kde v Římě hovořivali s kardinálem Mezzofantim, o němž doma vydali svědectví, že obstojně mluvil česky. Chodili též s flašiny do Uher. Sám otec, naloživ na trakař skla, jezdíval do Rakous, Uher a Sedmihradska, aby si něco přivydělal. Též do Ruska docházeli lidé s muzikou a posílali domů zlaté imperiály. Když tito „světáci“ domů se navrátili, hovořivali skoro všemi evropskými jazyky, což mnohého cizího člověka podivem naplňovalo. Oba rodiče byli sice nábožní, otec denně se modlíval u lavice kleče, avšak matka vynikala zvláštní zbožností, modlívala se často, v pátek i s dětmi, v čemž ovšem starší synáček nenalézal zalíbení, protože mu to trvalo příliš dlouho. K tomu přidal otec, jako starý kanonýr, ještě zvláštní německý otčenáš, pro nějž jsem si utržil nejeden klofec do zad pěstí, i přes důtklivé zastání matky. Oba rodiče docházeli pilně do kostela, děti každou neděli, obyčejně bosi. Hromadné nívštěvy mládeže nebývalo. Otec mne záhy dal učit hudbě a tím vydobyl mi právo chodit s ním na kruchtu zpívat při mši sv.

Velmi záhy probouzela se ve mně touha

po čtení. Četly se kolikrát za sebou kalendáře, pak i z fary povídky o Kristu, a jako osmiletý musil jsem dědečkovi předčítat z postily, jež po celý rok ležela za rodinným stolem pod křížem. Čtení to mělo do sebe výhodu tu, že kromě vývinu ve čtení obraznost a paměť dítěte byly naplňovány biblickými ději a obrazy ze života svatých. Matka byvši obdařena velikou pamětí, po celý den i při práci si zpívala nábožné písně z kancionálu. Známou píseň o 54 slokách „Proč Maria“ uměla celou z paměti a kromě této přemnoho písní kostelních. Již tato zbožnost probuzovala v dětech velikou úctu k ní.

Chtivost po čtení a snad i lepší nadání na studie. Všech dětí bylo čtyři: dva chlapci a dvě děvčata. Do domácí dvoutřídní školy chodil jsem pilně. Starší učitel byl nábožným mužem. Učil nás též náboženství, protože jediný kaplan až na 2 hodiny cesty pravidelně do školy choditi nemohl, až teprve několikrát před Velikonocemi. Každého pátku po třetí hodině zpíval s námi učitel: „Mé jsi potěšení, nejsladší Ježíši.“ Již jako 10letý školák hrával jsem sekund housle při muzikách, což mi valných obtíží nečinilo, protože tanečníkům na tonině mnoho nezáleželo. Otcí dělalo to velikou radost, byl-li jsem za celoroční sekundování několika grošíky odměněn, avšak matka z mého šumaření radost neměla.

NA HANDLU.

Asi v 10. roce byl jsem dán na výměnu za chlapce Němce do Vrchoslavic u Jablonce ku dvěma starým nemluvným výměnkářům u samého lesa. Nebýti školy, byl bych snad u těchto musil se německy učit — 100 let. Do kostela jsem chodil do Jablonce, asi půl hodiny s kopce, do školy do Kukonína přes půl hodiny cesty. Mimo školu jsem pobíhal po lese. Nemaje příležitosti hovořiti s nemluvnými starci, bavil jsem se ptáky v lese. Jinak však u těchto starých lidí měl jsem se dosti dobře. Nebyl jsem rozpustilým a proto mě měli rádi. Postýlku měl jsem slušnou na pavlači. Jednoho dne vidím, že na posteli schází prostěradlo a že budu musit spáti na holé slámě, což mi stará babička vysvětlovala tím, že prý tam — u nás — jejich vnouče musí též líhati tak. Domyslíl jsem si, že ta sláma na mé postýlce je jako na odvetu. Ten Němeček u nás doma spával s dětmi na podlaze. Přineslo se několik otepí dlouhé slámy, rozprostřely se, přes ně se dalo několik loktuší a pod hlavy dvě tři podušky a leželo se. Uběhaní a též často upracování spali jsme často na holé slámě, když jsme loktuše pod sebou odkopali. Ba někdy skulili jsme se na holou podlahu a spali jsme též dobře. Postel taková se ovšem Němci v Čechách nezamlouvala, a proto po-

slal domů stízný list. Následovala odvěta na mé posteli. Nemluvili-li na mne starci dříve, oněměli pak na dobro. A tu věru nevím, odkud se v desetiletém klučinovi vzala ta hrdość. Já se sebral a z Němec hajdy domů. Spadl jsem jako s nebe. — Co jsi přišel? — tázala se matka — co tu chceš? — Na to jsem jim pověděl o té slámě a zároveň jsem sdělil, že do Němec více nepůjdu. A Němeček sebral se a šel tam, odkud já jsem přišel. Bylo po handlu.

NA SMRŽOVCE.

Nastala zima. Strýc, maminčin bratr ze statku, jednu neděli zastaví se u baráku se sáněmi. — Ustroj se, — velel otec, — pojedleš s sebou. — A neptaje se ani, kam, ustrojil jsem se.

Jeli jsme velikou oklikou do Smržovky, rozsáhlé to vesnice mající přes 500 čísel, rovnou cestou do školy. Zde nás přivítal škarohlídný učitel s černými vousy, ale s příjemným úsměvem. Paní učitelová byla dobrá a dobrotivá osobička — skoro jako maminka. Já zde hned zdomácněl, měli mě rádi, viděl jsem jim to na očích. Děti svých neměli. Já byl jako jejich. Zde jsem pobyl přes 30 neděl. Uměl jsem zpívat, což panu učiteli přišlo velmi vhod. Bral mne s sebou v největších závějích na pohřby do

vesnic vzdálených až na úpatí Krkonoš. Jako horské dítě hrabal jsem se ve sněhu jako pejsek. Vycházelo se na pohřby ráno o 5. hod., někdy i o 4. hodině a přicházeli jsme až k 8. hod. Pak teprve šlo se do školy, kterouž ovšem měl jsem doma. Mívali jsme každého dne maso, což mi připadalo jako vrchol všeho blahobytu. V neděli jsem na kruchtě hrával housle sekundo. Mnohý Němec se divil, kde se to ve mně vzalo. — Inu, je to Čech! — říkali Němci.

Od německých spolužáků neměl jsem žádného příkoří. Vedlo se mi ve škole dobře, i stával jsem se rozpustilým. Štěstí, že to otec neviděl. Stal jsem se miláčkem učitelů. Starý učitel se ve mně viděl. Byla to školní idylla, škoda, že trvala jen 30 neděl. Jedna příhoda ze školy utkvěla mi živě v paměti. Kterési noci probudil mne učitel a zvěštoval mi, že mu z chléva ukradli krávu a že budeme honiti zloděje. Služka Agatha spala u chléva a zloději mohli snadno odnésti i ji. Musil vstáti i podučitel. Učitel ozbrojil se starou šavlí, já holí, a nyní třeště se, zloději! Honili jsme zloděje, ale nedohonili.

Vrátili jsme se teprve k ránu. Štěstí bylo, že ve chlévě stála ještě jedna kráva, kterou zloději z útrpnosti neodvedli. Učitel byl majetným mužem. Smržovská škola měla dosti polí a též svůj lesík, byla nejlepší v celých Čechách. Školu tu dostal vlivem

bohatého majitele hostince Kreuzschenka, jehož střecha rozděluje poříčí Nissy a Jizery. S jedné strany voda stéká do Nissy, s druhé do Jizery.

K podzimku druhého roku přišel pro mne otec a k velikému žalu odvedl mne. Při rozchodu učitel napomínal mne, abych si hleděl houslí, že prý by to bylo škoda, kdybych na ně zapomněl. Kdykoliv později setkával se s otcem, tázával se: co dělá malý Petr, hraje-li ještě na housle? Dosáhl vysokého věku a odpočívá na Smržovce. Byla to poctivá duše. Nebožtík vikář Šourek říkal o něm, že je to ze všech nejhodnější učitel.

Zde třeba zmíniti se o tehdejších hospodářských, sociálních a náboženských poměrech na Podkrkonošsku. Přádky dle mého úsudku — byly záchranou prostoty mravů a zbožnosti lidu. Pamatuji se, kterak zpovědnice v držkovském kostele praskaly pod návaem lidu, a když šel ku sv. přijímání, nestačovala mřížka před presbytářem, nýbrž lid v kostele na délku rozestoupil se ve dvě řady a kněz s ciboriem v ruce podával oběma. Přádky držely lid doma, jenž nerozbíhal se do továren. Selské dcery a děvčky s přádky a přeslicemi na rameni scházely se do statků, kteréž měly prostornější světnice a zde při louči, kterouž některý chlapec anebo i otec rodiny, když dohořela, zase novou vyměňoval, přadlo se do 9—10 hodin večer. Při tom zpívaly se

písně světské i nábožné. Přicházela ovšem i chasa škádliti děvčata, ale netropila nic zlého. Když přadlenám docházely sliny k navlažení nítě, přinášel hospodář ze sklepa mísu červeného, drobně nakrouhaného zelí, do něhož se dívky chtivě pustily a vyschlá ústa svlačily. Na přastvě sice nepřadlo se tolik, jako doma, ale mysle přádelnic se vzpružily.

Přástky bývaly potěšením mladého lidu. Byla to tak zvaná heimarbeit, jež byla ochranou horského lidu.

Na studené horské půdě dařil se len (vedle zelí a zemáků, žita a ovsa), který pak se v rose na trávě močil a dával do sušení-pazderen, načež se na trdicích třel paličkou, na špalku tloukl, aby stal se jemným a vláčným, načež se česal na česácích, z nich pak se spřádal v přadena. Některá přádelnice uměla ze lnu vyvoditi tolik jemnou niť, že čtyři přadena — štuka — prošly ženským prstenem. Mimořádně přivážel se dlouhý len z Ruska a z Moravy. Příze z cívek zmotávala se na motáky skoro zdělí českého lokte, kratšího nežli vídeňského. Přádelnice uměly též obchodníka šiditi. Ve zpovědním zrcadlu byla též otázka, „jestli jsem nedomotávala přízi.“ Přadeno muselo míti — tuším — 30 pásem po 60 nitích. Předáci, jakým byl i otec, měli to v „griffu“, bylo-li přadeno dosti těžké, nebylo-li, přepočítávali pásma hned na místě.

Pro přízi chodívalo se vždy v sobotu po domech a platilo se po starém stříbrném dvacetníku za štku. Přádělník upřadl se za den snadno, i dvě přadena po 16 krejcařích šajnů, na tehdejší cenu peněz výdělek to značný. Čím více kdo měl dětí, tím více se upřadlo, každý člen rodiny průměrně 1—2 štky za týden. Sedlák se měl při tom hůře než baráčník, protože děti musil posílati na pole a též na robotu. Chalupníci o 2 až 3 kusech polí chodili na lásku, na půl dne vypomáhali na farských polích. Však i tato robota vykonala se s reptáním.

Tak to trvávalo až do roku 1848. Pamatuji se z mládí, že prý z Prahy přišel dotaz, mnoho-li vůbec příze se napřade a odpověď z úřadu zněla, že napřade se málo a tehdy prý bylo dáno dovolení libereckému Liebigovi ku stavbě velké pětipatrové továrny na bavlnu, která zničila přízi, zničila pěstování lnu. Přádělnice byly od přeslic vylákány do fabriky za větší mzdu, jímž pak se říkalo s jakousi příhanou „fabrikantky“, protože odvykly domácí práci. A tak byla práce od domácího krbu odtržena. Tehdy též kostely na horách, druhdy co neděle a svátek jako nabité, začaly se prázdniti. „Fabrikantky“ v neděli vyspávaly. Do Liebigovy fabriky chodilo se i přes dvě hodiny cesty od 4. hod. ráno ku práci od 6. do 6. hod. večer, načež se zase šlo domů.

Tehdy mívával strýc vikář Šourek – síd-

lem v naší vsi — svízele pro nedělní práci s továrníkem Liebigem. Dával pracovati i v neděli. Vikář stěžoval si u krajského úřadu, hejtmanství dosud nebývalo. A krajský soud Liebiga potrestal pokutou 10 zl. kon. mince. Liebig ji zaplatil a vikáři se vysmál. A pracovalo se dále. Když vikář žaloval opět, zaplatil Liebig pokutu druždiz uvedeno na doklad, jak tehdy c. k. byrokracie podporovala církev.

O Liebigovi se vypravovalo, že býval původně pašerákem. Co pašoval, nevím, a však vypravovalo se, že pašované zboží odvážel potom na tehdejších „Eilwag-n-e-h.“ Každý rychlík byl doprovázen konduktorem; tehdejším konduktorem býval jakýsi voják neb důstojník. Ten se dal u Liebiga získati, načež stal se vševládnoucím ředitelem Liebigovy továrny na Svárově v držkovské kolátuře.

Tehdejší továrny na Svárově a na Tannwaldě položily základ k demoralisaci lidu, jenž odloživ prosté horské mravy a nábožnost, více méně živořil.

Od roku 1848 přadlo se již po různu. Hospodář napřadl si přízi pouze pro svou potřebu, klerouž dal domácímú tkalci zdělati. Plátno bílilo se doma na trávníku a na slunci. Nevybílilo se úplně, zůstávalo režné, a'e za to bývalo trvalejší, plátenice (kalhoty) z něho nebyly k roztrhání, v nich jsme též chodili do školy. Domácně obí-

lené prádlo dávaly si hospodyně do žel. Brodu na modro otisknouli a nosily pak tištěnky, které, když se vypraly a poněkud naškrobily, hmotaly se jako prkno. Později sevšeobecnily kartouny z továrny, plát-no pavučinové, ale pestře barvené a lacinější. Pak se přestávalo přísti, přádky byly vyneseny na půdu, kdež se rozeschly.

Ještě jedné zvláštnosti třeba zde připomenouti. Žebráků na horách mnoho nebývalo, dokud se doma pradlo. K čemu se s pytlem na zádech plahočit po horách. Sem a tam přicházel přece jeden i druhý do světnice a modlil se Otčenáš. Kdo se nemodlil, nic nedostal, ale modlili se všichni, a nejen modlili, ale i zpívali. Přicházeli z Ultima Thulae od Pasek, kde lišky dávaly dobrou noc. Paseky jsou nejzazší vesnicí táhnoucí se po celém pohoří skoro až ke slezským hranicím. Tam dosud se udržela horácká řeč ve své původnosti. Tam se dosud říká „já beť“ s tvrdým l a vyslovuje se zpěvně. Lidé se mu smílí místo smáli. Důče místo děvče, říkať, spáť, modliť. Odtud zaslali kněží Jungmannovi do slovníka mnoho v kraji neznámých českých slov a nasbíralo by se jich ještě dosti. Odtud vycházeli žebráci s pytly na zádech, nežebřali za dveřmi, nýbrž vcházeli do světnic a zpívali písně nejen obsahu nábožného, ale i erotického. Písně i nápěvy skládali si sami. Matka je vždy hojně obda-

rovala. Přicházeli též žebráci z kraje až od Turnova. V kraji bývalo časem hůře nežli na horách, kdež za přízi dostávali peníze. Kněží po vysvěcení rádi chodili do hor.

Avšak bývalo na horách časem i zle -- když brambory začaly hnít. Tu v zalidněných horách vzmáhal se hlad. Roku 1847 vznikl hlad. Lidé v troubách pekli si chleba z otrub, pekli placky z kořínků a následek byl, že vznikla z hladu úplavice čili červená, na niž nejvíce děti pomíraly. Též tyf z hladu se šířil, avšak cholera až sem nepronikla.

Tedy otec jako pekař a krupař platil za korec pšenice až 32 zl. šajnú, t. j. 13 zl. konv. mince, na dobu tehdejší mnoho peněz.

NA STUDIÍCH.

Téhož roku k podzimku, když mne otec odvedl ze Smržovky, zavedl mne do Brodu (Železného) k velebnému pánu Zimovi, jenž se zabýval přípravou žáků do gymnasia. Když mě zapsal, pravil k otci: ale bos ke mně chodit nesmí. Představil jsem se mu bosý.

Chodilo nás k němu někdy až 20, měl dobrou methodu. Velmi vydatně napomáhala mu rákoska. Vzal nezbedu, hlavu jeho strčil mezi své nohy a pak sázel --

Avšak nebývalo to hrozné. Více se nadělolo křiku nežli bolestí. Moje hlava dostala se mezi nohy jeho všeho všudy jednou za to, že jsme byli chytat ryby.

Na konci školního roku vedl nás do Jičína ke zkoušce, při níž jsme vesměs obstáli, když jsme zaplatili po pěťce. A nyní jsem měl bránu ku vzdělanosti otevřenu, kterouž jsem v r. 1847 ve svém 13. roce do gymnasia nastoupil v Jičíně.

Moje studie byly dosti trapné. Otec jako pravý horal držel na láci, smlouval až na krev. Dal mne do bytu co nejbídnějšího, za nějž snad ročně platil 12 zl. čili 30 šajrů. Stravu dostával jsem z hor. Otec jako krupař posílal mi týdně mouku a bochník chleba po obilních formanech, časem též sám přijížděl na trh. Byl sice jako bývalý kanonýr dobrým počtářem, ale přece neuměl počítati, zač přijde moje výživa dodáváním mouky in natura.

Zažil jsem dosti hladu. Ale i byt byl přímo hrozný. Domek stál vedle formanky přes dvůr. Světnička vedle světnice byla upěchovaná z bachorů. Naproti naší „zdi“ chodili se formani dívat na hvězdičky. Když mrzlo, zeď přiléhající k nádvoří, zamrzala a když se oteplilo, provalila se nám na podlahu hned vedle našich postelí, jež bývaly čtyři, ba i více. Studna s okovem stála uprostřed hnojiště, za níž stál prasečí chlívek. Náš domácí držel se pravidla: co ne-

snědli - - zemáků studenti, dožrala pra-sátka. Hned v prvním čtvrtletí dostal jsem z vody zimnici, jež na mne sedala každého roku. Chřadl jsem a přece studoval dosti obstojně při starém systému.

A v tomto bytě vydržel jsem plných osm let. Ve studiích jsem sice nevynikal, ale byl jsem přece z lepších studentů, ba ve kvintě jsem to dotáhl na vyznamenání, ovšem jen jednou. Za to jsem do sebe cpal četbu všeho druhu, též i romány.

Po roce 1850 byl zaveden nový systém. Do-tali jsme nové mladé professory: Uhlí-ře, Malocha, Lindnera, kteří si uměli přízeň naši získati. Jedině katechetu jsme neměli rádi, protože nás přetěžoval. Kdysi se na mne utřhl slovy: „Vy máte z mate-matiky vždycky eminenc a náboženství se neučíte. Byl bych se učil, ale neuměl nám je záživným učiniti. Současně vloudil se na gymnasium deismus, jenž sice ne-popíral Boha, ale popíral církev. Kázeň na gymnasiu za mnoho nestála. Trpěly se nám hospody. Ze 75 žáků v parvě postoupilo do oktávy asi 22.

Na nižším gymnasiu 1847—1850 před-nášelo se ještě dle starého sys'tému, od sta-rých profesorů, na vyšším dle nového a od nových mladých, teprve z Prahy vy-šlých profesorů, tísněných bachovskou káz-ní. Nebylo vůbec učebnic. Dějiny nám před-nášel pensionovaný professor z kadetky, sta-

rý muž, botaniku nedostudovaný kandidát medicíny, neznající ani domácí rostliny, jež studenti znali lépe nežli on. Rostlinství bez názoru musili jsme vybiflovati. Polovina předmětů z nedostatku učebnic přednášela se německy, polovina česky, též bez učebnic. Methoda ležela ještě dlouho v plenkách. V tom systému měnily se stále učitelské síly, každý přednášel dle svého. Byl to slo-
vem chaos. Ke všemu ředitel gymnasia byl sice vyhlášeným vlastencem, jenž však své jméno v bachovské éře začal místo poctivě česky „Š“ psáti „Sch“. Byl jinak dobrým, ale nesamostatným mužem, jenž žákům nadháněl strachu z maturity. Chouíval do oktávy a předčítal nařízení, co všecko při maturitě bude se žádati. Následek toho byl, že polovina oktávánů, náhodou těch nejsnaživějších, dala se od maturity odstrá-
šiti; mezi nimi byl jsem i já. Maturitě se podrobilo jen několik spolužáků, kteří nechtěli jíti do semináře. Těmto pak maturita se velmi usnadnila. Několik žáků též z bázně před maturitou se studií sběhlo. Někteří necítivši se dosti připravenými, maturitu si odložili až po prázdninách v Praze, kdež ji snadno podstoupili. Mnozí známí vytýkali mi, proč jsem se jí nepodrobil, protože mne znali jako lepšího žáka.

V SEMINÁŘI.

Leč stalo se tak dobře. Otec na mne do Prahy nechtěl nakládati, a proťo byl jsem nucen jíti do semináře, a šel do Hradce Králové — bez víry. Věřil jsem v Boha, ale ne v Krista, ne v církev; šel jsem se srdcem rozervaným. Avšak nevěra moje byla jen povrchní. Na dně srdce dřímala víra zbožné matky; tisícové upomínky na nábožné čtení v domě dědečka nedaly víře zahynouti a byla v semináři znovu vzkříšena. Zpovídal jsem se z ní i ze své rozervanosti a zpovědník se nad tím ani dost málo nepozastavil, nýbrž radil mi, abych se modlil a studoval fundamentální dogmatiku, která se nám teprve později přednášela. Při zkoušce z ní dostal jsem nejtěžší otázku o Straussovi a obstál při ní skvěle.

V semináři zabýval jsem se studii slovanských a románských řečí a též angličtinou, aniž bych byl studia seminářská zanedbával. Zálibu měl jsem v církevních dějinách. V kazatelství byl jsem prostřední silou. Vlastenectví v semináři hojně se pěstovalo.

Rektor mi přál a navrhl mne za korrunního prefekta. Po vysvěcení r. 1859 byl jsem poslán za prozatímního kaplana do svých hor do Jablonečka n. Jizerou, hned pod pověstnými Pasekami. Ve čtvrt létě poslán jsem byl za kooperatora do Kartouz,

kdež ve mně začal se probuzovati žurnalista.

Ještě na začátku let šedesátých neměli jsme katolického žurnálu kromě týdeníku „Blahověst“. Mé první žurnalistické pokusy zaslal jsem do „Tagenwart“, jež ale brzy zanikla. Byl jsem k tomu povzbuzován čtením Brunnesovy „Kirchenzeitung“, jejíž všechny ročníky jsem si opatřil. Tentýž tanul mi na mysli jako vzor katolického, apologetického žurnalisty.

Byv jako student o prázdninách zván ku stolu svého strýce faráře Šourka, býval jsem často svědkem až prudkých potýček mezi ním a kaplanem Zajíčkem. Strýc, jinak dobrák, býval jozefinistou a kaplan byl horlivým přívržencem Brunnesova, nahoře neoblíbeného směru. Mně to vše bylo ještě Hekubou, ale v duchu stál jsem na straně kaplana.

Dnes ještě měl by každý bohoslovec a mladý kněz čísti Brunnesovy spisy, jimiž byl jsem nadšen, vedle něho též Albána Stolze kalendáři. Tito dva byli mými pro-roky čili vzory.

V Kartouzích měl jsem dosti času ke studiím apologetickým a též linguistickým. Jako mladý venkovský kněz nebyl jsem dosti zasvěcen do nového katolického ruchu literárního. Štulce jsem osobně neznal. Kněz tento vším právem zasluhuje slouti patriar-

chou katolické žurnalistiky, a to již svým „Blahověstem“, založeným r. 1847.

Jeho ideálem byly církve a vlast. Dcera neměla nikdy odloučena býti od matky. Jeho současníky na Moravě byly: Sušil, Procházka, Syřva Tarouca, Kulda a mnozí jiní. V Čechách provádělo se roztrhování obou: Havlíček, Neruda, Frič, Barák v ohledě tom působiti neblaze. Přívlastek „panenské literatury“ stál se těmto pošklebkem. Štulc, jakožto přední representant směru katolicky vlasteneckého, býval od Nerudy zasypáván spoustou posměchu. A měl Neruda pro svůj heinovský frivolní vtip smíšky na své straně a proto též národ na sebe strhl. Nešťastný osud Havlíčka stál tu jako folie. Neruda a Barák strhli za sebou mládež.

Katolické kněžstvo tehdy — v letech 60tých — těžce neslo tuto osudnou roztržku v národě. Jak na ty věci nazírám nyní, k roztržce té dojíti nemuselo. Začala nejdříve v sousedním Německu a my Češi, ať si to popíráme jak chceme, jsme ve mnohém odchovanci Němců. My česky píšeme a německy myslíme.

Štulc na počátku let 1860. jal se vydávati první katolický denník „Pozor“ nešťastné paměti. Do toho jsem z Kartouz poslal na poměry tehdejší přímo paličský článek: Nouze o duchovenstvo a nouze v duchovenstvu, jež v kruzích hierarchie vzbudil velkou nelibost a zasadil bez-

děčně „Pozoru“ smrtelnou ránu, kterou brzy na to Schmeiling internováním Štulce u sv. Jiří dokonál. „Pozor“ zanikl. Právě tímto zánikem v duchovenstvu rostlo přání po listu novém. Ze mne stal se tehdy kaplanský radikál. Válka holštýnská a rakousko-německá stály založení nového katolického listu v cestě. Teprve na konci let šedesátých byl „Čech“ zrozen v bytu p. Kmocha, ředitele ústavu hluchoněmých na Karlově náměstí. Sem chodilo na laciný oběd několik pražských kaplanů: Honejsek od sv. Štěpána, Vošátka od sv. Apočináře, farář Novák, Drozd a j. Prvním redaktorem „Čecha“ r. 1869 — prozatím týdeníku, — byl Jan Drozd, kaplan u sv. Vojtěcha. (Nešťastný tento kněz zasluhuje upřímné soustrasti. Byl nadaný, měl vypsáný sloh, byl dobrého srdce a ovšem byl i jako mnozí jiní, ješitný. Stal se obětí svého dobráctví. Trpěl heroicky za jiné.)

Týdeník „Čech“ rázem se ujal s přáním, aby se proměnil v denník, což se i brzy stalo. Drozd vedl týdeník obratně a list vykazoval úspory. Počátkem let 70tých proměnil se v denník a od té chvíle zahryzl se mu do paty jako had — deficit, kletba to všech katolických denníků té doby, i německých.

Z Kartouz byl jsem roku 1866 přeložen za kaplana do Bohdance, kdež z roztrpčenosti napsal jsem do „Nár. Listů“ několik

článků: „Barbora Ubryková a kaplan“, jež v kněžstvu způsobily rozruch. V „Čechu“ se proti mně polemisovalo. Hmotné a sociální poměry kaplanů byly v Čechách dosti bídné.

Po 4letém kaplanování v Bohdanci stal jsem se farářem v Kozlích na Bilínsku v Němcích. Administrátor Němec dělal tam náladu proti mně, že prý neumím německy, avšak při prvním kázání na Velký pátek r. 1871 jsem skvěle dokázal, že německy umím. Agitace proti mně byla rázem zlomena. Došed uspokojení v ohledě hmotném, byl jsem uspokojen i duševně a již r. 1872 vyšly ode mne první Kulturní listy v „Čechu“. Působily senačně. Pseudonym Petr Kopřiva a můj dosavadní radikální směr uvedl mnohé v omyl.

ŽURNALISTOU.

Od té doby nenapsal jsem řádky do liberálního listu, zůstal jsem „Čechu“ po všech čas věrným.

Tehdy uznalo se, že katolíci v Čechách musejí míti též svou knihtiskárnu, načež skoro současně s denníkem „Čechem“ založena byla tiskárna Cyrillo-Methodějská. Kéž by se byly tužby na této uskrovnily. Avšak jakýsi zlý démon poháněl k založení svatováclavské záložny.

Tehdy vyšehradská kapitula mohla se honositi slavnými literárními jmény. Vinařický, Ehrenberger, Štulec, Kulda stali se její výzdobami. K těmto přidružila se mladá energická síla kanovníka dra. Karlacha, jenž brzy ocitnul se v čele záložny, knihtiskarny a „Čecha“.

Knih-tiskárna měla svým ziskem krýti schodek „Čecha“. Pohříchu tiskárna, majíc v čele lidi Guttenbergova umění méně znalé, zabředla do dluhů a proto stalo se dobře, že v čelo její postavil se energický Karlach.

O hodnostáři tom panují sice úsudky různé, to však třeba doznati, že zachránil tiskárnu „Čecha“. Bez něho by oba závody zanikly. V oboru tiskařském družstva vůbec se neosvědčila a tím méně družstva novinářská. A kdekoliv družstvo takové stojí dosud v čele, je to více méně fikce. Družstvo je štítem, za nímž skrývá se jedinec, jenž všechno vede.

Brzy po mém prvním feuilletonu v „Čechu“ seznámil jsem se s kanovníkem Karlachem a proboštem Štulecem.

Když nynější vyšehradský probošt (dr. Karlach) fakticky stál v čele všech třech katolických podniků, nahlíželo se, že deník „Čech“ vyžaduje novou sílu redaktorskou, jež by se cele mu věnovala. Tehdy byl jsem ovšem teprve začátečníkem a byl též nevykvašeným vínem, což ochotně doznávám. Příliš horlivosti při jinak dobré

vůli. Šcházela mi škola. Od koho se však učiti, když tu nebylo mistra? „Čech“ býval obsluhován dvěma silami, kteréž při vydávání odpoledním úplně do tačovaly, protože namnoze pracovalo se nůžkami. Síly ty byly jen nahodilé a dočasné, pro katolický deník nebyly oblé. Úkolem každé bylo dodělati se příznivého, jinak výhodnějšího zaopatření, a stalo-li se tak, druhého dne do redakce se nedostavila. Vzkázalo se po ženě, že vícekrát nepřijde. Způsobem tím vytrídalo se v „Čechu“ mnoho sil. Nebylo redakce jiných listů, v nichž by jedna i dvě síly nemívaly svůj začátek a svou školu v redakci „Čecha“. A všechny tyto síly ve svých životopisných datech zapomněly uvést, že pobýly též v redakci „Čecha“ — ze studu!

Z toho čtenář sezná, že když jsem se r. 1877—1878 asi na půl roku přistěhoval z fary v Němcích do redakce „Čecha“ jako na zkoušku, měl jsem postavení dosti smutné, byv tu sám na sebe poukázán a nepříznivě posuzován, — (i od kněží!). Moje hmotná existence byla totiž připoutána k německé faře v Kozlích na patronátě hraběte Rudolfa Chotka, kteréž při všem svém nadšení pro katolickou žurnalistiku nemohl jsem se vzdáti, a tehdy ani probošt Štulc, ani kanovník dr. Karlach nemo'li mi jakýsi, byť i skrovný, aequivalent v Praze za ni dáti. S nesnázeми dosti značnými bylo mi dovo-

leno administrátora na faru si vyhledatí, načež teprve mohl jsem do Prahy do domu svatováclavské záložny, kdež byla též tiskárna „Čecha“, se odstěhovati.

Tehdy panovalo ještě domnění, že katolický žurnál musel, jak se říká, jíti durch dick und dünne se staročechy a důsledně vésti si opozičněji, což ministr Schmerling nelibě nesl. Byla to doba persekuční a jelikož i „Čech“ v poštovních seznamech listů označen byl jakožto opoziční, podléhal často též konfiskaci.

Musím též loyálně dodati, že „Čech“ tehdy mou vinou častěji přestřeloval a že tím bezpochyby upadl v nelibost nejen u vlády, ale i u těch hodnostářů, jejichž žurnálem byla „Bohémie“. Nevím proto, odkud to přišlo, že mi bylo dáno na vybranou, buďto fary se vzdáti, anebo nazpět na faru v Němcích se navrátiti. Nemaje existence pojšťené, navrátl jsem se asi po 10 měsících do Němec na faru, kdež byl jsem od svých oveček mrazivě přijat. Ovečky — německé — arci vším právem horšily se na mne, že jsem je mohl pro redakci českého katolického listu opustiti. Proto též dřívější upřímný poměr mezi mnou a ovečkami více se nevrátil. Tak skončila se moje první výprava z Kozel do Prahy na podzim r. 1877 až do léta 1878. Tehdy byl též učiněn pokus k vydávání německého týdeníku „Der Friede“, k jehož redigování byl získán německý

kněz, dovedný sice jako redaktor, ale ve mnohých věcech nespolehlivý. Po jeho odchodu stal se redaktorem bývalý hospodářský úředník ve výslužbě, který pracoval nůžkami. Katolické německé kněžstvo přestalo „Friede“ odebírat. Mezitím Opitz ve svém warnsdorfském týdeníku začal psát a štvát proti českým kaplanům na německém území a roztržka mezi kněžstvem českým a německým se vícekrát nezacelila. Na to Opitz se svou tiskárnou, též za peníze českých kněží zřízenou, a se svými literárními podniky přestěhoval se do Vídně. Agitovalo se tehdy též proti „Vaterlandu“ k vydávání denníku ostřejší toniny pod vedením Opitze. Z těchto agitací vyklubala se pozdější křesťansko-sociální „Reichspost“. Po mém návratu do Kozel zůstal jsem nadále ve spojení s „Čechem“.

Již v letech 70tých byl českým kněžím ve zněmčeném území ztrpčován všemožně život, hlavně studenty. Stalo se tak i mně. Byl dvakrát postaven před porotu v Mostě, byl jsem v důsledcích květnových zákonů nucen podati demisi a proto neváháme tvrditi, že zvláštní osud mne uvedl na místo, jež jsem si hned od počátku přál v čelo katolického listu. Roku 1882 po druhé a stále přesídlil jsem na Vyšehrad. Slavná byrokracie ve své nevyzpytatelné moudrosti odšoudila štiku k utopení v rybníku.

KATOLICKO-POLITICKÁ JEDNOTA, KNIHTISKÁRNA, ZÁLOŽNA.

Touha po katolickém denníku mezi kněžstvem byla všeobecná. Provolali jí bezděčně a nepřímou Neruda, Barák a jejich stoupenci. Důkazem toho byla též Katolicko-politická Jednota, kteráž za spolupůsobení „Čecha“ začala po Čechách roztříšené katolické živly sbírat. Bylo to jaksi první ovoce katolického denníku. Předsedou a místopředsedou Jednoty byli Karel hrabě ze Schönbornů a kníže Jiří Lobkovic, později zemský maršálek český. Příchodem slabského faráře dra. Mikuláše Karlacha za kanovníka na Vyšehrad začal jeviti se nový čilý ruch. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna, katolický denník, záložna a Katol.-politická Jednota byly veskrz čtyři mocní faktori ku probuzení katolického života.

Prvních třech podniků ujal se osvědčenou energickou rukou kanovník Karlach. Při všem uznání, jehož se mu ze všech stran dostalo, vytýkala se mu bezohlednost, s jakou si počínal. Tehdy vídával jsem častěji Jos. Skrejšovského v záložně. Říkalo se, čím je Skrejšovský v ohledě národním, tím je Karlach v ohledě církevním. Poslednější zdálo se též býti pravda.

Tu však již číhala závist, jež rozryla nejkrásnější dílo. Jednatelům Katolicko-politické Jednoty stal se Drozd, čilý to, praco-

vitý, ale ješitný kněz, jenž byl též zvolen do výboru záložny. Dr. Karlach energickou bezohledností nadělal si zbytečných nepřátel ve svém nejbližším okolí.

Bylo to roku 1878. za mého prvního pobytu v Praze. Tehdy jako na zkoušku děla se nová volba do výboru záložny. Při volbě té stalo se spiknutí proti dosavadnímu starostovi záložny. Spiknutí to bylo osudné později i záložně. Jako nový starosta záložny vynořil se při volbě Jan Drozd. Byl to první krok k její zkáze. Dle mého nynějšího úsudku kanovník Karlach měl starostou zůstat. Za Drozdovy slabé vlády vedraly se do záložny hraboši, jakým byl Ort a jiní, které by energický Karlach nikdy nebyl do ní pustil a vůbec nebyl je tam nechal řídit. Skrejšovský již o několik roků dříve proti záložně sosnoval rum, jež ale dovedl Karlach odvrátiti. Utkali se tu dva zápasníci. V souboji byl Skrejšovský povel k zemi. Dle svého přesvědčení musím doznati, že za řízení dra. Karlacha záložna nebyla by nikdy padla a že by byl bankrot své brány Drozdovi neotevřel. Přivedla jej tam jeho neznalost v manipulaci s miliony, jeho důvěřivost, dobráctví a známá slabá stránka.

Brzy na to dr. Karlach s tiskárnou a s „Čechem“ přestěhoval se z Řetězové do Ostrovní, nyní Smetanovy ulice. Tiskárna byla dosti těžce zadlužena. Družstvo. jež

tiskárnu založilo, mělo sice mnoho dobré vůle, ale nerozumělo tiskařské živnosti a proto bylo tomu povděčno, že kanovník Karlach od nich tiskárnu dluhy zatíženou - a deficitní list přejal.

Roku 1882 odstěhoval jsem se trvale na Vyšehrad. Se mnou skoro současně jako faktor v tiskárně objevil se Václav Kotrba, muž to poctivý a příčinnivý, jenž brzy na to tiskárnu koupil a „Čecha“ přejal bez ohledů na jeho deficit. S tím pak společně vedli jsme list.

Třeba však dříve uvést, čím vlastně tehdy katolický denník byl. Tehdy v Čechách vládnoucí strana byla staročeská; nově se tvořící strana katolická byla ve vleku oné. Dr. Rieger byl tehdy ještě ve svěží síle, byl spojen s konservativní šlechtou: Martinicem, Lobkovicem, Schönbornem a jinými. Tehdy bylo vydáno heslo do říšské rady nevoliti. Náš katolický denník byl tehdy jen patiskem „Pokroku“.

U redakčních stolků seděly pouze dvě síly, jež pilně pracovaly — nůžkami. List měl objem většího půlarchu, co tu mohl za 2—3 hod. denní práce podati?

Konečně r. 1882 stal jsem se silou třetí. Při 5 třídách školních, duchovní správě a dvouhodinovém denně kůru, ujal jsem se řízení listu. Nasadil jsem k tomu noci. V a nkuj mavoradn 'sisi mizard wesi pou vubec staral se, aby list dostal nového du-

cha. Dosavadní dvě síly naplňovaly list nůžkami. O tom, co list katolický vyžaduje, neměly zdání; a nikdo jim to nemohl bráti ve zlé, dělaly, co uměly. Nový majitel tiskárny list odpolední proměnil v list ranní. Též r. 1877—78 za mého prvního pobytu v Praze byl „Čech“ vydáván ráno, měl jsem však to potěšení, že jsem skoro denně až do půlnoci musil sám překládat německé telegramy. Proto byl jsem tomu povděčen, když mne tehdy vyšší úřady donutily po půlletním pobytu navrátiti se na svou faru v Němcích (kde jsem měl administrátora), aby mne zase po 4 letech vláda z Němec vyštvala do Prahy nazpět k listu, čímž si o rozvoj katolické žurnalistiky vydobyla nepopíratelnou zásluhu. Počátkem let 90tých začal chef knihtiskárny povážlivě churavěti a zemřel náhle r. 1892, v době, kdy jeho závod těšil se nejlepšimu rozkvětu tím, že byl s to uplácti nejen dluh, ale krýti deficit a četné nedoplatky „Čecha“. Tiskárna na to přešla na syna Václava Kotrbu, jenž máje k ruce zdatného odborníka p. Eichlera, nejen že udržel se, ale i po Družstvu Politiky přejal veliký Pštrosův dům a přestěhoval do něho tiskárnu s listem.

„Čech“ vždy více kolem sebe zkypřoval půdu k novým a novým literárním podnikům, jimž všem věnoval jsem občas feuilletony k doporučení čtenářům.

Je sice těžko chvalořečiti sebe, ale tolik

snese i skromnost, že jsem vydatně přispíval nejen k vytvoření, ale i k rozšíření katolické literatury a připravoval půdu k nynějšímu rozvoji katolického života.

Přirozeným důkazem rozvoje katolického tisku bylo, že začal jeviti se též rozvoj katolických spolků. Zásahu tu nepopíratelnou měla Kořbova firma. Nemůže-li katolický denník opírat se o dobrou firmu, musí zaniknouti. Avšak k udržení listu jest kromě kapitálu hmotného třeba též kapitálu duševního, který byl vyžadován na mne a jež jsem mohl poskytovat jen ustavičnou prací. Státi skoro 40 let v čele katolického denníku, zásobovati jej denně úvodníky a feuilletony, nenechat list zeslábnouti, nýbrž jej každým rokem zdokonaľovati, vyžadovalo zajisté mnoho práce. Nesmí nikdo se domnívati, že by který žurnalista úvodníky a feuilletony jen ledabyly sypal z rukávů. I nejdovednější žurnalista musí stále se vzděľovati, nemá-li se opakovati a čtenářům fadním se státi.

Za svého farářování v Němcích napsal jsem čtyři povídky: „Chudý boháč“ a „Devatero řemeslo a desátá žebrota“ pro „Dědictví maličkých“ a pro feuilletony „Čecha“: „Matčina kletba“ a „Memoary“, kromě toho delší řadu feuilletonů z Rudo-, či spíše Středo- horí, o hospodářských a sociálních poměrech Němců a Čechů, kteréž sice ne tak německého lidu, jako spíše vznikajícího me-

zi nimi liberalismu se dotýkaly, ale během desíti letého pobytu musily probuditi pozornost Němců a zaujati je proti mně a to tím spíše, když „Biimer Zeitung“ a židovský organ „Brüxer Zeitung“ začaly z mých statí vytrhávati a po švém způsobu proti mně vykořisťovati některé věty. Hlavně však proti sobě poštvál jsem si vídeňskou vládu pro štiplavý, mnou sepsaný souhlas s působením arcibiskupa Ledochowského, jenž mu byl zaslán z litoměřického vikariátu. Tehdy byly na mne uvaleny dva politické procesy pro kázání, týkající se velkého krachu r. 1873. Při prvním byl jsem osvobozen, při druhém ale odsouzen na dva měsíce žaláře. Trest tento milostí císařskou byl mi sice prominut, avšak byrokracie i potom ještě užila proti mně paragrafu o politických následcích a tlačila na mé odstranění z německého území.

A tak jsem se řízením Božím r. 1882 dostal do svého živlu, a do katolického denníku ve svém 48. roce. Málo kdo dovede posouditi činnost tak zvaného šefredaktora katolického denníku, jež pozůstávala v tom: psáti skoro denně úvodníky, časem i několik feuilletonů týdně, vybíráti z německých, často i francouzských listů apologetické drobnosti, psáti polemické lokálky. Úvodníků a feuilletonů napsal jsem do tisíců. Uváží-li se ještě, že jsem jako vikarista na Vyšehradě musil konati služby kaplanské a katechet-

ské v pěti třídách, musí se každý znalec diviti, kde jsem k tomu všemu nabral času. Pracoval jsme, jak se říká, do úmoru, pracoval ve dne v noci. Třeba ještě uvážiti, že měl jsem při „Čechu“ pouze dva pracovníky a že pak se vůbec nůžkami pracovalo málo. Ráno byl jsem v chrámu a dopoledne ve škole, odpoledne zase v chrámu, na to běželo se do redakce. Uvádím to zde jedině proto, abych upozornil na veliký chvat při mé žurnalistické práci, při němž z péra proklouzly mnohé věci prostřední kvality a též unáhlené a často přestřelené, jak to vůbec rychlá žurnalistická práce s sebou nese, tím více to platilo o pracích mých. Mnohé věci mě vzbuzovaly nelibost ve vyšších kruzích. Jejich pisatel však přidržel se zásady, že trochu pepře listu udržuje mu přízeň nižšího duchovenstva, u něhož list docházel nejen obliby, ale i rozšíření. Kněžstvo chápalo se péra, aby vyjadřovalo své stížnosti.

Když jsem stanul v čele katolického deníku, pravil ke mně zvěčnělý redaktor staročeského „Pokroku“ Jerábek: Nyní ztratíme kněžské dopisovatele, kteří nám zasílali stížnosti, — což se i do jisté míry zpravdilo. Začaly se pak uveřejňovati v „Čechu“. Stížnosti ty měly svůj psychologický účinek. Jen když každý nespokojenec své si vypověděl, jen když si to, co napsal, přečetl, pak se duše jeho uspokojila a nabyla zase klidu. Když na začátku let devadesátých ti-

skárna Cyrillo-Methodějská stala se majetkem pana Václava Kotrby staršího a s ní zároveň list přešel do jeho rukou, bylo to listu k nemalému zisku. List stal se samostatnějším, neodvislejším. Mezi majitelem a redaktorem vyvinul se přátelský poměr. List nabýval nových abonentů. Při této příležitosti třeba zmíniti se o zlořádu, jenž se do jeho vydávání zahrnul. Mnozí abonenti, hlavně kněžstvo, měli a mají ten zlozvyk, že sice list odebírají, ale na placení zapomínají. Jelikož list sám byl passivní, rostla jeho passiva do výše přímo závratné. Při všem i důtklivém upomínání nedospívalo se k vyporádání dluhů. Když mnozí byli soudně stíháni, nedospělo to k ničemu. Obyčejně docházely odpovědi: pan farář zemřel, nic po něm nezůstalo, anebo: já nic nemám, fendejte si mne! Některý vynašel si záminku: list mi nevyhovuje, přestanu jej odebírat, avšak zapomněl účet 40—50 zl. za list vyrovnat. Zlořád tento bych nazval rakovinou katolického denníku. Co se tu tisíců nedoplatek musilo smazati! Kdyby rodina Kotrbova neměla o list zásluhy jiné, než že passiva listu každoročně z výtěžku jiného kryla a nedoplatky často nevydobytné smazala, byla by již tato věc kaolická v Čechách veliká. A proto nevím, jak vůbec mám nazvati tu činnost těch pánů, kteří usilují tiskárnu Cyrillomethejskou všemi prostředky, i nekalými, bojkotovati, přímo zničiti.

Tiskárna Cyrillomethodějská vydobyla si o literaturu katolickou v Čechách velikých zásluh. Během 40 let vytvořila celou biblioteku spisů katolických. Třeba ovšem tu připomenouti, že katolický denník tu zúrodňoval půdu. Tentýž podobal se zrnu hořčičnému, jehož kořínky pronikají zem a ratolesti rozkládají se do všech končin.

Kolem „Čecha“ vyrostlo mnoho zdárných odboček. Skoro všechen katolický spolkový život přiléhal k „Čechu“ a listům z něho vyšlým. „Kalendář pro mrtvé a živé duše“, „Obrana víry“, „Rádce duchovní“, „Vlast“ a mnohé jiné vyšly z něho. Myšlenka vydávání lidových týdeníků „Kříže“ a „Maria“ vyšla původně od redaktora „Čecha“, z níž teď těží i nepřátelé církve a jež ujala se též v katolickém lidu.

„Čech“ za skoro již 40letého vedení dosavadního redaktora může pohlížeti na činnost velmi požehnanou, na čemž ovšem má též značného podílu majitel Cyrillomethodějské knihtiskárny za to, že nešetřil obětí k vydávání „Čecha“ při všech útocích a nedoplatcích, které při ranním vydávání dosahují již skoro 30.000 korum ročně. Proto dívám se zvědavě na toho Ephialta, jehož ruka se namáhá toto čtyřicetileté dílo zničiti a odkazuje katolický lid a kněžstvo: Po-vytvořím. My však na okamžik tento čekati nemohdíme, nýbrž buame hleděti všemi si-

lami udržeti a zachovati to, co jsme po 40 letech nejúsilovnější práce vykořnali.

Stojím nyní před západem svého slunce, jen, co „Čecha“ rozbiju, jaké dílo ce, hledím nazpět, na svou čtyřicetiletou činnost a vzdávám Bohu na kolenou nejvroucnější díky za všechny dary a milosti. Díky vzdávám též všem svým spolupracovníkům nejen v redakci, ale i mimo ni, jichž jest veliký počet. Jejich spolupracovníctví bylo mi povzbuzením k setrvání i když staroba blížila se se svými nezbytnými úděly.

Složil jsem celou literaturu v „Čechu“, do listů jiných jsem nepsal. Výsledek svých prací ponechávám k posouzení budoucím, kteří dovedou z nich odlišiti nejen dobré zrno, ale i plevy. Doufám, že příští kulturní historik bude z mých feuilletonů čerpati mnohé věci. Z úvodníků pozná, kterak nám bylo bojovati o každou píď země a kterak spásná byla myšlenka zakladatelů katolického denníku, nejen církevních hodnostářů, ale i pražských kaplanů, kteří jej zbudovali na základě Cyrillomethodějském a Svatováclavském.

Deo soli gloria!

*

Z předeslaného laskavý čtenář sezná, že nebyl to úkol radostný býti redaktorem katolického denníku, nýbrž plný všestranných obtíží a výtek, kteréž přemáhaly se hlavně andělskou trpělivostí ku pro-

vedení důkazů, že žádný redaktor katolického denníku nemá na různých ustláno, že žádný z nich nebyl tolika útokům vysazen i se strany později — odpadlých bratrů, jako tak zvaný šefredaktor „Čecha“. Zpravdilo-li se kdy přísloví, že trpělivost přináší růže, zpravdilo se i zde. Trpěti se muselo od prvních počátků, když „Čech“ za nové redakce se nechtěl státi patiskem listů staročeských, jež poznenáhla v ohledě náboženském vypadly v bezbarvost a začaly rudněti tou měrou, že v liberalismu vyrovnávaly se leckterému liberálnímu listu.

„Čech“ dlouho musil trpěti jakousi příhanou, že v jistých kruzích kněžských odebírali jej jako z milosrdenství a při sebe menším nedopatření dostávalo se mu vyhazovu, což ovšem do jisté míry teď se již napravilo. A ne menším utrpením bylo i když nakladatelstvo činilo nároky na zaplacení, když ne na předplacení, tedy alespoň splácení.

Slovem, katolický denník od svého počátku musil zápasiti nejen o svou existenci, ale i o své uplatnění v životě církevním i národním.

Snažil jsem se držeti se zásady, že celý obsah listu má býti apologetikou proniknutý, jak jsem to shledával v listech německých, francouzských a jiných, tak aby list stal se denním dokladem naší svato-

václavské víry. Listy ostatní, jak svobodomyslné, tak i staročeské, pro víru svatováclavskou nejevily pochopení a měly jen ustavičně svůj národní program. Vycházením „Čecha“ musilo dojít k rozluce.

Jiná ještě stránka byla důležitá, otázka totiž hmotné existence kněžského redaktora. Měl jsem sice při prvním v Praze pobytu r. 1877 — 100 zl. měsíčně a byt. Na list deficitní bylo to sice dost, avšak neměl-li jsem jako student stravovati se v hospodě, bylo to přece málo. Přál jsem si přilepšení asi 500 zl. nějakou sinekurou, ale tehdy nebyla ještě k dostání, až teprve po 4 letech uprázdněním proboštské vikárky na Vyšehradě, jež kromě bytu vynášela 700 zl. a podíl na štole a škole. Leč tu zase byl jsem tou měrou zaměstnán, že jedině své fysické konstrukci měl jsem co děkovati, svůj život a své zdraví. Bylo to přímo nadlidské a tu ovšem nebylo divu, že kvalita mých prací často pokulhávala. Sotva kdy který žurnalista byl prací všeho druhu tolik zatížen, jako tehdy první redaktor katolického denníku. Bylo mu ulehčeno teprve v letech devadesátých, kdy mu bylo dovoleno vzdáti se zaměstnání katechetského a kaplanského a věnovati se výhradně žurnalistice — již v šedesáti letech svého věku.

Tím se vysvětluje, že jsem za celý svůj dlouhý věk nekonal žádných delších cest,

že jsem nepobyl ani ve Sv. zemi ani v Římě a to že jsem neměl ani dosti času ani dosti peněz.

MOJE LITERÁRNÍ ČINNOST.

Konečně třeba ještě co nejstručněji se zmíniti o své ostatní činnosti literární. Třeba tu, jak již řečeno, uvážit že jsem za svého 30letého pobytu v Praze, vlastně na Vyšehradě napsal úvodníků a feuilletonů do mnohých tisíců, kromě toho že jsem i jiné rubriky žurnálu vyplňoval, ku př. hospodářskou, soudní, denníkářskou, nahlédne každý, že jsem nemohl mnoho času věnovati, leda jen úkradkem v noci, povídkám a románům a že důsledně nemohlo všecko býti vypulurováno a umělecky založeno. Nehledám v tom ni nejmenší chlouby, nýbrž chci pouze konstatovati, jakých prací vykonal první co do času redaktor katolického denníku. Za svého farářování v Kozlích napsal jsem dvě povídky do „Dědictví maličkých“ v Hradci Králové: „Chudý boháč“ a „Devatero řemesel a desáté žebrota“. Pak do „Čecha“ před časem román „Matčina kletba“ (Kartouzy) a Memoiry. V Praze následoval delší dvousvazkový román „První křesťané v Římě“ v příloze k „Čechu“. Dále před časem „Sebevrah“, 2 svazky, „Mojžíš“ a „Miroslavín.“ Zvlášť vyšly: „Apostati“, 2

svazky. Do „Ludmily“ napsal jsem: „Defraudant“. Posledně pod čarou v „Čechu“ vyšel „Apoštol trhanů“, tři svazky. Dále „Služka“, sociální román, nakladatelstvím Francla a „Z cest života“, tři povídky, týměž nakladatelstvím. Přítomně pracuji na sociálním románu „Žebrák“.

Kromě těchto spisů belietristických jdu jsem se již v Kozlích vydávati náboženský měsíčník: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“, jehož vyšlo několik ročníků. Dále „Obrana víry“, čtrnáctidenník, již vyšlo též několik ročníkův a pak „Vychovatel“, týdeník vychovatelský. Nejhlavnějším dílem bylo vydávání krejcarových listů „Kříž“ a „Maria“, čtrnáctidenníků, dohromady týdeníku, započaté roku 1893. Myšlenka, které brzy na to využili sociální demokraté v „Září“ a jiných listech. Později začal vycházeti „Meč“. Kromě toho napsal redaktor „Čecha“ mnoho povídek do kalendářův a též letáků. Redaktor „Čecha“ mohl by věru právem o sobě užíti slov, že jeho literární činnost byla velmi požehnaná a že sotva který spisovatel český těší se popularitě takové jako on, ostatně třeba býti pamětlivým slov: „Soli Deo Gloria“. Z toho by mohl mnohý čtenář právem souditi, že redaktor „Čecha“ po tolika literárních podnikcích, z nichž jeden i druhý velmi dobře se vyplácely, musí býti boháčem. Na to odpovídá: Kdyby hned na něho Bůh dopustil smrt, že

by po něm nepozůstalo ani na pohřeb. Vše-
chen zisk pohltily děti jeho příbuzných, z
nichž v Praze dal odchovati čtyři. Leč ani ty
tak tomu nepřispíšily, jako nešťastná my-
šlenka studentského konviktu, jenž pohltil
všecky jeho redaktorské a spisovatelské mo-
zoly přes 12.000 zř. Peněz těchto neželím
ani dost málo, protože milostivý Bůh dává
mi za ně bohatou náhradu: dlouhý, zdravý
věk, na němž doposud kopřivy, a to nikoliv
hluché, rostou.

Sebrané spisy Petra Kopala.

»Podávajíc čtenářům do rukou Sebrané Spisy Petra Kopala, můžeme směle tvrditi, že mu podáváme četbu dobrou, jádro zdravé, pravý to domácí chléb.«
(Z našeho prospektu.)

Vydáno celkem 46 sešitů (à 20 haléřů), v nichž obsaženo 1839 stran.

Všech 7 díla vyšla v samostatných svazcích.

Všech 8 svazků brožovaných za **K 10.56.**

- Dílo I. **Mojžíš.** Novodobý sociální obraz. Stran 123. Cena 45 h.
- Dílo II. **Sebevražednice.** Obrázek ze smíšeného manželství Stran 91. Cena 35 h.
- Dílo III. **Sebevrazi.** VSTUP. Obraz první MACECHA. Obraz druhý: ROMEO A JULIE. Stran 175. Cena 65 h.
- Dílo IV. **Do Kartouz.** Obraz z truchloher života. Svazek I MATČINA KLETBA Str. 370. — Svazek II MEMOARY KOCOURA. Stran 375. Cena obou dílů K 2.80.
- Dílo V. **Chudý boháč.** Obsahuje 21 kapitolu. Stran 187. **Bedříškov.** Příběhy jeho sirotekův. (Pokrač. povídky »Chudý boháč«.) Str. 196. Cena obou dílů K 1.45.
- Dílo VI. **Devatero řemeslo a desátá žebrota.** Kusá povídka. Stran 194. Cena 75 h.
- Dílo VII. **Miroslavín aneb rozluštění otázky sociální.** Stran 160. Cena 60 h.
- Dílo VIII. **První křesťan v Římě.** Dva díly. Obsahuje 532 stran. Cena K 2.40.

K cenám těmto připoč. se drahotní přírážka.

Objednávky přijímá a vyřizuje

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba
v Praze, Pštrossova ul. 200-II.